

Het goede lesbisch leven

Lesbos is een schitterend eiland met een rijke historie en een prachtig strand aan de diepblauwe zee. Het is ook de plaats waar ieder jaar het *International Women's Festival* wordt gehouden. Dit jaar is uniek, want het festival viert haar tiende verjaardag. Deze twee bomvolle weken van tentoonstellingen, workshops, feesten, films en concerten zijn een unieke ervaring voor elke lesbo.

TEKST Vanina Maso
FOTOGRAFIE Daan Stringer

Het is middag, een paar uur na onze aankomst in Skala Eressos. Hand in hand met mijn vriendin Daan loop ik over het pleintje in het midden van het dorp, en neem de omgeving in me op. Op het eerste gezicht lijkt er weinig verschil te zijn met de meeste andere mediterrane dorpspleinen: de plaveien, de witgepleisterde huizen, de palmbomen, een bankje, alles schitterend in de felle zon. Maar dan merk ik dat het uitsluitend vrouwen zijn die de winkeltjes in- en uitlopen, in groepjes staan te praten, in de rij staan voor de geldautomaat – en wat me duidelijk wordt: uitsluitend lesbo's en bi's, als mijn *gaydar* me tenminste niet bedriegt. 'Is dit je eerste keer?' vroeg mijn buurvrouw in het vliegtuig me eerder die ochtend. Zelf kwam ze al jaren naar Lesbos, en ik bevestigde dat dit inderdaad mijn eerste kennismaking met het eiland zou zijn. 'Ook eigenlijk wel nodig voor je algemene ontwikkeling als lesbo,' zei ze – en toen ik haar vertelde dat daar volgens mij niet zoveel aan ontbrak: 'Wacht maar af!' Een paar uur later kom ik haar weer tegen, midden op het dorpsplein, terwijl ik met open mond aan

het kijken ben naar de vele lesbo's om ons heen. 'Nou, wat is je eerste indruk?' vraagt ze grijnzend. Ik kan alleen maar uitbrengen: 'Het zijn er zó veel! Het zijn er zó ontzettend veel!'

Internationaal vrouwenfeest

Nu is er waarschijnlijk ook geen moment dat er meer vrouwen bij elkaar zijn in Skala Eressos. Het is 3 september, de dag voor de opening van het *International Women's Festival*, dat dit jaar voor de tiende maal wordt georganiseerd. Uit heel Europa, en ook nog daarbuiten, reizen vrouwen naar dit kleine dorp voor twee weken van feesten, optredens, workshops, tentoonstellingen, rondleidingen, films, concerten, scooter- en boottochten, heerlijk eten – en erg veel cocktails. Er is vrij toegang tot het spectaculaire openingsfeest, en honderden mensen stromen naar het strand om te genieten van de optredens van de artiesten, en te dansen op de muziek van een van de vele dj's. Een van

de absolute sterren van de avond is dj Sjeazy Pearl. Zij heeft genoten. 'Mensen begrepen wat ik deed. Ik heb veel complimenten gekregen, mensen hebben filmpjes gemaakt... het is gewoon top om zo gewaardeerd te worden.' En haar speciale stijl, *house from the soul*, sloeg bij de meest onverwachte mensen aan. Sjeazy Pearl vertelt hoe er na het feest een oudere vrouw sprakeloos naar haar toekwam. 'Echt geweldig. Ze zei: 'gewoonlijk houd ik niet van house, maar ik feest echt op jouw muziek'.'

En gefeest wordt er veel tijdens het Women's Festival. Aan de houten elektriciteitspalen van het dorp hangen om de dag nieuwe posters met aankondigingen van de feesten en evenementen, en elke avond wordt er wel een optreden van een dj georganiseerd door een van de lesbobars aan de overdekte strandboulevard, waarvan we na een dag allemaal al de namen uit ons hoofd kennen: Agua, The Tenth Muse, Belle Ville en Sappho Garden. Maar ook overdag is er in het dorp veel te

merken van het festival. Het plein in het centrum is altijd druk, gevuld met groepen vrouwen die zich verzamelen voor een wandeltocht, een jeepsafari of de modeshow. En aangezien we hier in Griekenland zijn, ontbreekt uiteraard ook de *Greek Dance Workshop* van Soula Notos niet. Op het pleintje voor de school blijven we kijken naar de vrouwen die met wisselend succes proberen de stappen van de Sirtaki bij te houden, terwijl Soula geduldig doortelt: 'one, two, three and four.'

Travel Women

In de loop der jaren is het festival steeds verder uitgebreid en komen er steeds meer vrouwen op af, zeker sinds Marleen Baerveldt vijf jaar geleden *women only* reisorganisatie Travel Women heeft opgezet. Dit jaar neemt ze in september 140 vrouwen mee naar Lesbos, en organiseert naast het festival ook een programma met activiteiten, speciaal voor 'haar meisjes'. Er is gelegenheid om elkaar te leren kennen bij

het welkomstdiner aan de lange tafels van één van de strandrestaurants. Tientallen vrouwen zijn druk met elkaar aan het praten, en doen zich ondertussen tegoed aan de schalen met gefrituurde courgettebloemen, sardines, zwaardvis, gefrituurde halloumi, tzatziki, en ouzo. Twee dagen later, bij het grote Travel Women feest, blijkt hoe goed de kennismaking is verlopen. De sfeer is uitgelaten, en nieuwe vrienden dansen met elkaar op de muziek van dj Brenda, en later op de avond op de hypnotiserende solo's van saxofoniste Nikola Lutz. 'We want more, we want more!' juicht iedereen op het moment dat ze stopt met spelen – en zo wordt het erg laat voordat het feest is afgelopen. Toch verzamelen de meesten zich de volgende middag weer vrolijk bij strandbar Da Luz voor het beachvolleybal toernooi, dat gehouden wordt op een van de locaties die Skala Eressos zo aantrekkelijk maakt voor lesbo's: het vrouwenaaktstrand. Mocht ik me van tevoren nog druk hebben gemaakt dat ik misschien uit de toon zou vallen omdat mijn favoriete merk *bikiniwax* niet meer verkocht werd, of omdat ik in de afgelopen tijd minder gesport heb dan ik had moeten doen – al die zorgen blijken overbodig. Vrouwen komen hier in alle mogelijke soorten, maten en coiffures. Ze zijn dik en dun, jong en oud, wit en donker, gebruid en natuurlijk roodverbrand, en het enige dat ze gemeen hebben is dat ze allemaal waanzinnig lijken te genieten van deze bijzondere plek. Ik lig naast mijn geliefde op het strand, en om ons heen zien we overal vrouwen lachen, zoenen en vrijen – waarbij wij natuurlijk niet kunnen achterblijven... Waar in de wereld zou dit nog meer mogelijk zijn?

Lesbische leven

Het is opvallend hoe snel we gewend raken aan het ritme van het leven op Lesbos – oftewel het Lesbische leven, want die grap verveelt natuurlijk nooit. Elke ochtend, als de zon over de bergen is gekomen en het ondanks het vroege uur al aangenaam warm is, daal ik in pyjama de marmeren trap van ons appartement af, en pluk van de boom die in onze tuin staat een aantal verse vijgen die samen met wat schapenyoghurt – en uiteraard de sterke Griekse koffie – ons ontbijt vormen. 's Middags, als de zon op zijn felst is, houden we een alternatieve siësta op een van de overdekte terrassen aan zee of in de schaduw van de ruïne van het oude Akropolis. En elke avond wacht ons weer een moeilijke beslissing: bij welke van de even aantrekkelijke restaurants aan de strandboulevard zullen we gaan eten? Wat voor zeevis, wat voor zeevruchten zullen we uitproberen? Welk van de dertig soorten ouzo zullen we bestellen? Na het eten slenteren we over de boulevard, en bespreken wat we die avond zullen gaan doen. Naar dj Promiss in de Agua Bar? dj Dees in de Tenth Muse bar? Een lesbische film in de openluchtbioscoop? Deze avond wordt het de *Women Cocktails at Sunset* bij bar Parasol. Terwijl de zon langzaam ondergaat, luisteren we naar de jazzy muziek van zangeres Aneesa, en bestellen nog een Mai Tai, nog een Banana Daiquiri. De lucht boven zee is inmiddels bijna donkerrood gekleurd, Aneesa zingt: 'It's a wonderful World,' en op deze avond, op deze plek, is het dat zeker.

Liefde voor vrouwen

Toch vormen de feesten en activiteiten slechts een deel van de *total experience* van Lesbos. Het landschap en de natuur van het eiland zijn te intens om alleen maar als achtergrond van het leven in Skala Eressos te dienen. Even nadrukkelijk aanwezig is de historie van het

eiland, want Lesbos is natuurlijk ook de plaats waar de dichteres Sappho in de zevende eeuw voor Christus de liefde voor vrouwen bezong. 'Ze zullen zich ons herinneren, ook in een andere tijd,' schreef Sappho – en de verwijzingen naar de dichteres zijn inderdaad overal te vinden. Sappho Garden, Sappho Travel, Sapphostraat, Sappho Onroerend Goed, Sappho tabakshop, en de Sappho salade op het menu. En er is natuurlijk de Sappho rots: de pelgrimstocht daarheen is een van de *must do's* van elk verblijf in Skala Eressos. Maar er is meer. Terwijl wij tijdens een van de *local walks* die bij het festival horen tussen de palmen, de olijfboomgaarden, en de sterk kruidig ruikende tijm en oregano lopen, vertelt onze gids over de 3000 jaar menselijke bewoning van het eiland. Overal wijst ze dingen aan. Hier een 2500 jaar oude begraafplaats, daar is in 400 na Christus een kerk gebouwd waarvan je de mozaïeken vloer nog kunt zien. Oud? Ach, alles is relatief. Onder de kerk bevindt zich een heidense tempel die nog 500 jaar ouder is. En dat soort overblijfselen is overal in de grond van Eressos te vinden, zegt de gids. 'We're living on top of antiquity.'

Misschien is het oorspronkelijk allemaal 2600 jaar geleden begonnen met Sappho, maar in moderne tijden is het vooral sinds de jaren zestig dat de eerste groepjes lesbische vrouwen – niet met luxe touringcars, maar rijdend op de rug van ezeltjes – naar Skala Eressos, de geboortestad van de dichteres, begonnen te komen. En het was pas in de jaren tachtig, niet toevallig in de tijd van de tweede feministische golf, dat er een echte vrouwen *community* ontstond. De Griekse Teresa, die bij de Agua bar werkt en zelf voor het eerst in 1984 naar het eiland kwam, vertelt me over die tijd. 'Iedereen kampeerde op het strand, maakte hutten van bamboe, elke avond waren er kampvuren, er werd gitaar gespeeld en gezongen. En we hadden natuurlijk aan de lopende band affaires met elkaar.' Maar groepjes ultrafeministische lesbo's zorgden ook voor behoorlijk wat ophef: mannen die zich op het strand waagden werden met stenen bekogeld, er ontstonden vechtpartijen, vrouwen hadden in het openbaar seks met elkaar, en de plaatselijke bevolking werd zeer geprovoceerd. En dan is er nog het verhaal over de vrouw die met een voorbindildo door de straten liep.

Tegenwoordig is het in Skala Eressos een stuk rustiger en slapen de toeristen in goedverzorgde accommodaties in plaats van in tenten op het strand, maar wat hetzelfde is gebleven is de wijze waarop lesbische vrouwen een grote gemeenschap vormen. Hoe moeilijk het vaak op vrouwenfeesten in Nederland is om aansluiting te vinden, zo makkelijk is dat hier, en dat hoor ik van iedereen. 'Het is zo laagdrempelig', 'Zo open en toegankelijk', 'Het is net Oerol, maar dan vriendelijker' – en vooral steeds weer: 'Het is thuiskomen, het is echt thuiskomen hier.'

Overal is liefde

Geen enkel vooroordeel over het soort vrouwen dat naar Lesbos gaat blijkt op te gaan. Ze variëren in leeftijd van twintig tot tachtig, met elk soort uiterlijk, stijl, persoonlijkheid of karakter. Sommigen komen om te feesten, anderen om uit te rusten. De dames liggen aan het strand of wandelen in de bergen, en genieten van de ontspannen, vriendelijke atmosfeer van zoveel vrouwen bij elkaar. En de warme avonden, de prachtige omgeving zorgt ervoor dat het aantal *one-night stands* en liefdesaffaires niet meer te tellen is. Veel van de vrouwen die single naar het eiland zijn gekomen, zie ik na een aantal dagen hand in hand lopen: *love is all around*.

Verwen jezelf in 2011 met een vakantie naar het Griekse eiland Lesbos

Sappho Spring Festival van 13 t/m 27 mei 2011

Reisaanbieding Travel Women voor de lezeressen van *Zij aan Zij*. Een 12-daagse vakantie (vrijdag 13 t/m dinsdag 24 mei)

Reissom € 599 per persoon*

Deze reissom is inclusief vluchten (Amsterdam-Mytilini), transfers op Lesbos, verblijf van 12 dagen in een studio (zonder ontbijt) of kamer (met ontbijt) in een aantrekkelijke accommodatie in Skala Eressos.

* Bij alleengebruik van kamer of studio geldt een toeslag van € 55

Voor een 2-kamerappartement geldt een toeslag van € 55 p.p.

Op aanvraag kan Travel Women ook arrangementen verzorgen voor een of twee weken.

Het Sappho Spring Festival wordt georganiseerd door Sappho Garden Events in samenwerking met Travel Women www.travelwomen.nl en www.sappho-holidays.com.

Internationaal Vrouwenfestival van 2 t/m 16 september 2011

Wil je in september op vakantie, bezoek dan het internationale Vrouwenfestival in Skala Eressos. Boek je festivalreis bij Travel Women en je kunt rekenen op een meer dan geweldige vakantie. Travel Women verzorgt je vluchten, de transfers en je verblijf in een van de vele accommodaties in Skala Eressos. Maar we bieden je meer, want je bent op deze vakantie in goed gezelschap en je kunt tijdens het festival ook deelnemen aan het aantrekkelijke activiteitenprogramma dat Travel Women – in samenwerking met lokale ondernemers – organiseert. Zoals een welcome dinner op dag van aankomst, muzikale optredens en DJ's op het Travel Women feest, scooter- en andere tochten over het eiland, een beachvolleytoernooi, wandelingen in de omgeving, en leerzame en inspirerende workshops. Voor informatie over aantrekkelijke festivalarrangementen en een leuke vroegboekactie van Travel Women, kijk op www.travelwomen.nl of bel 030- 2317272.

Skala Eressos is ook buiten de genoemde festivalperiodes een erg aantrekkelijke en relaxte vakantiebestemming voor lesbische vrouwen die alleen of samen op vakantie willen. Travel Women biedt je alle mogelijkheden voor een reis en verblijf op Lesbos gedurende het hele jaar!

Ook vrouwen die als geliefden naar Skala Eressos zijn gekomen, zijn duidelijk niet ongevoelig voor de bijzondere atmosfeer en tijdens ons verblijf zijn er dan ook stellen die elkaar ten huwelijk vragen. Iedereen leeft zeer mee, en 's avonds op de terrassen van de boulevard wordt opgetogen verteld: 'ze heeft ja gezegd, ze heeft ja gezegd!' Ook zijn er pas getrouwde vrouwen, zoals Dorette en Tanja, die op huwelijksreis naar Lesbos zijn gekomen. Daarvoor is het ideaal, want zoals Tanja me vertelt: 'Wat heerlijk dat je hier gewoon jezelf kan zijn, hand in hand kan lopen, een beetje kan vrijen op het strand.' En even later voegt ze daar aan toe: 'Zo op het strand, met de ondergaande zon, dat is zo mooi, zo romantisch... Het is dat we al getrouwd zijn, anders zou ik haar zó opnieuw ten huwelijk vragen!'

Griekse gastvrijheid

Wat denkt de lokale bevolking eigenlijk over deze groep blij vrouwen? Op een van onze laatste dagen op het eiland krijg ik de kans om hier iets meer over te weten te komen bij de *Greek Cooking Workshop* van Victoria Kottika en Niki Dougaleri, twee zussen die al sinds 1996 accommodaties verhuren. Ze vertellen me over hun gasten: hetero-families in juli en augustus, en natuurlijk de vele lesbo's in september. Is er voor hen een verschil tussen die toeristen? Nee, vertellen ze me. 'Na de eerste keer worden veel van de gasten min of meer familie, dat hoort bij de Griekse manier van doen,' legt Victoria uit. 'Het allerbelangrijkst voor ons is, hoe zeg je het, *filoxenía*.' Geen van beide zussen kent de Engelse vertaling van het woord, maar het woordenboek biedt uitkomst: *filoxenía* staat voor gulheid, hartelijkheid en gastvrijheid.

Over de gasten zijn Victoria en Niki dus heel tevreden, maar wat wél een probleem is, is de korte duur van het seizoen, zeker sinds de economische recessie verhevigd is en de lokale bevolking nog meer afhankelijk is geworden van het toerisme. Er komen een paar toeristen in juli, veel in augustus en september – maar de rest van het jaar is er niets. Vandaar, vertellen de zussen, zijn ze net als de andere onderne-

mers van het dorp, bijzonder blij dat Marleen van Travel Women en Natascha van Sappho Garden het 'Sappho Spring Festival' in mei organiseerden, wat in de komende jaren hopelijk steeds groter zal worden. Dat zou heel goed zijn voor het dorp!

Aan alle goede dingen komt een einde, en zo is het dan toch vrij plotseling acht uur 's ochtends op dag van vertrek. Op de zanderige parkeerplaats in het midden van het dorp wachten we in de ochtendzon met de Travel Women reizigers op de bus die ons naar het vliegveld van Mytilini zal brengen. Slaperige gezichten alom: bijna iedereen heeft het op de laatste avond erg laat gemaakt en in de bus is het dan ook opvallend stil en rustig. Ik doe mijn best er geen acht op te slaan hoe de chauffeur luidkeels telefonerend met één hand losjes op het stuur, op volle snelheid door haarspeldbochten en nauwe dorpsweggetjes manoeuvreert, en probeer in plaats daarvan mijn laatste indrukken van het eiland op te slaan. De diepblauwe Egeïsche zee, de dorre heuvels met de lage stenen afscheidingsmuurtjes, de olijfbomen, en als bonus nog een troep blauwe reigers en witte flamingo's op de achtergrond.

In de overdrukke vertrekhal van de luchthaven, krijgen we bijna een *culture shock*. Plotseling zijn we maar een kleine groep tussen de honderden andere toeristen van het eiland. Na twee weken in Skala Eressos moet iedereen er even aan wennen om, zoals een van ons het uitdrukt, 'weer in de minderheid te zijn,' en het gevoel van onderlinge verbondenheid lijkt sterker dan ooit, terwijl de hetero's in ogenschouw worden genomen. 'Het zijn er zoveel!,' zegt iemand – en ik bedenk dat dit precies de woorden zijn waarmee ik veertien dagen daarvoor mijn eerste indruk van de grote hoeveelheid lesbo's van Skala Eressos tot uiting bracht. Toch zullen we ons weer moeten aanpassen aan een wereld waarin we eerder uitzondering dan regel zijn – dat, of de weken aftellen tot het Sappho Spring Festival in mei. ■

Voor meer informatie over *women only* reisorganisatie Travel Women kijk je op www.travelwomen.nl